

บทที่ ๑

การนับจำนวนนามนาม

ด้วยปกติสังขยา

The seal of Wat Phra Prayitaram is a circular emblem with a red outer ring containing the text 'วัดพระศรีรัตนศาสดาราม' at the top and 'วัดพระธรรมกาย' at the bottom. The center features a golden sunburst and a traditional Thai architectural motif.

ปกติสังขยา

จัดเป็นนามนาม, คุณนาม, สัพพนาม,
ลึงค์ และวจนะ แตกต่างกันดังนี้

จัดปกตีสั่งขยาเข้าในนามศัพท์

เอก - จตุ (๑ - ๔)

เป็นศัพท์พจนานาม

ปญจ - อฏฐนวัตติ (๕ - ๙๘)

เป็นคุณนาม

เอกุณสตํ - โกฏฐิ (๙๙ - ๑๐ ล้าน)

เป็นนามนาม

จัดปกติสงขยาเข้าในลิงค์

เอก - อฎุจารส (๑ - ๑๘)

เป็นได้ทั้ง ๓ ลิงค์

เอกุนวีส - อฎุจนวุดิ (๑๙ - ๙๘)

เป็นอิติลึงค์อย่างเดี่ยว

เอกุนสตุ - ทสสตุสทสสุ (๙๙ - ล้าน)

เป็นนปุงสกลึงค์อย่างเดี่ยว

โกฎุ (๑๐ ล้าน)

เป็นอิติลึงค์อย่างเดี่ยว

จัดปกติสงฆาเข้าในวณะ

เอก (๑)

เป็นเอกวณะอย่างเดียว

ทุวิ - อฏฐารส (๒ - ๑๘)

เป็นพหุวณะอย่างเดียว

เอกุวิส - อฏฐนวุติ (๑๙ - ๙๘)

เป็นเอกวณะอย่างเดียว

เอกุสต - โกฏิ (๙๙ - ๑๐ ล้าน)

เป็นเอกวณะและพหุวณะ

สรุปวิธีการแจกปกติสังขยา

-เอก (๑)*

มีวิธีแจกเป็นของตนเอง (๓ ลิงค์ต่างกัน ๓ แบบ)

-หฺวิ (๒)

มีวิธีแจกเป็นของตนเอง (เหมือนกันทั้ง ๓ ลิงค์)

-อุภ (ทั้งสอง)

มีวิธีแจกเป็นของตนเอง (เหมือนกันทั้ง ๓ ลิงค์)

-ติ (๓)*

มีวิธีแจกเป็นของตนเอง (๓ ลิงค์ต่างกัน ๓ แบบ)

-จตุ (๔)*

มีวิธีแจกเป็นของตนเอง (๓ ลิงค์ต่างกัน ๓ แบบ)

-ปญจ (๕)

มีวิธีแจกเป็นของตนเอง (เหมือนกันทั้ง ๓ ลิงค์)

*สังขยาเลข ๑, ๓, ๔ ต้องกำหนดจำเป็นพิเศษเพราะต่างกัน ๓ แบบ

-ฉ - อัญจารส (๖ - ๑๘)

-เอกุนวิส (๑๙)

-วิส - อัญจรวุติ (๒๐ - ๙๘)

-เอกุนสต-ทสสตสทส
(๙๙ - ล้าน)

แจกตามแบบ **ปญจ (๕)**

มีวิธีแจกเป็นของตนเอง มีรูปเป็นเอกวจนะ
อิทธิลึงค์อย่างเดียว แม้ใช้นับนามนามที่เป็น
พหุวจนะลึงค์อื่นก็คงอยู่นั้นไม่เปลี่ยนไปตาม

ถ้าลงท้ายด้วย **วิส** แจกอย่าง **เอกุนวิส (๑๙)**
มีหลักการใช้อย่างเดียวกันกับ **เอกุนวิส**

เป็นนบุงสกลึงค์แจกตามแบบ **อ** การันต์ใน
นบุงสกลึงค์ (กุล)

ตั้งแต่ ๑๙ - ๙๘ เป็นเอกวณะ อิตถीलิ่งค์อย่างเดียว
มีวิธีแจกต่างกัันดังนี้

๑.สังขยาที่ลงท้ายด้วย	วิส	แจกเหมือน	เอกุนวิส
๒.สังขยาที่ลงท้ายด้วย	วิสติ	แจกเหมือน	รตติ
๓.สังขยาที่ลงท้ายด้วย	ติส	แจกเหมือน	รตติ
๔.สังขยาที่ลงท้ายด้วย	ติสติ	แจกเหมือน	รตติ
๕.สังขยาที่ลงท้ายด้วย	จตุตาฬีส, ตาฬีส	แจกเหมือน	เอกุนวิส
๖.สังขยาที่ลงท้ายด้วย	ปณญาส, ปณณาส	แจกเหมือน	เอกุนวิส
๗.สังขยาที่ลงท้ายด้วย	สฏฐิ	แจกเหมือน	นารี
๘.สังขยาที่ลงท้ายด้วย	สตตติ	แจกเหมือน	รตติ

๙.สังขยาที่ลงท้ายด้วย อสีติ

แจกเหมือน รตฺติ

๑๐.สังขยาที่ลงท้ายด้วย นวฺติ

แจกเหมือน รตฺติ

๑๑.สังขยาที่ลงท้ายด้วย โภฏฺติ

แจกเหมือน รตฺติ

สรุปวิธีแจกสังขยาตั้งแต่ ๑๙-๙๘

๑.สังขยาที่ลงท้ายด้วย อ การ์นต์

แจกเหมือน เอกุณวีส

๒.สังขยาที่ลงท้ายด้วย อิ การ์นต์

แจกเหมือน รตฺติ

๓.สังขยาที่ลงท้ายด้วย อี การ์นต์

แจกเหมือน นารี

๔.สังขยาที่แจกตามแบบ รตฺติ, นารี

แจกเฉพาะฝ่ายเอกวจนะ

ตั้งแต่ ๙๙ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ [ที่ลงท้ายด้วย ๙๙, ๙๙๙]

มีวิธีใช้ดังนี้

๑. ถ้าใช้เป็นคุณนามเป็นได้ ๓ ลิงค์แจกตามนามนามที่ตนขยาย และให้
แปลเป็นพหูพพิหิสมาส คือแปลว่า มี.....เป็นประธาน

-ปณฺจสตา ภิกฺขุ.

แปลว่า อ.ภิกษุ ท. มีร้อยห้าเป็นประธาน

-สทฺสสา อิตฺถิ.

แปลว่า อ.หญิง ท. มีหนึ่งพันเป็นประธาน

-ปณฺจสตานิ กุลาณิ.

แปลว่า อ.ตระกูล ท. มีห้าร้อยเป็นประธาน

๒. ถ้าใช้เป็นนามนามใช้เป็นนบุงสกุลลิงค์แจกเหมือน กุล ส่วนนามนาม
ที่จะนับให้ประกอบเป็นฉฺฐวิภัตติพหูพจนะวางไว้หน้าสังขยาที่ใช้ นับ

-ภิกฺขุณํ ปณฺจสตานิ.

แปลว่า อ.ร้อยห้า แห่งภิกษุ ท.

เอก (๑) ศัพท์ ในปงฺลึงค์
แจกอย่างนี้

ลำดับ	วิภัตติ	เอกวचณะ
ป.	เอก+ลี	=เอโก
ฑ.	เอก+อํ	=เอกํ
ต.	เอก+นา	=เอเคน
จตุ.	เอก+ส	=เอกสฺส
ปญ.	เอก+สฺมา	=เอกสฺมา, เอกมฺหา
ฉ.	เอก+ส	=เอกสฺส
ส.	เอก+สฺมี	=เอกสฺมี, เอกมฺหิ

วิภัตติ	เอกวचने	วิธีการลงวิภัตติ
ป.	เอโก	แปลง ส เป็น โ
ทุ.	เอกํ	ลง อํ คง อํ
ต.	เอकेन	แปลง ना เป็น เอน
จตุ.	เอกसुस	ลง सु आत्म (แปลง स เป็น सुस)
पञ्च.	เอกसुमा, एकमुहा	ลง सुमा, แปลง सुमा เป็น मुहा
ष.	เอกसुस	ลง सु आत्म (แปลง स เป็น सुस)
स.	เอกसुमी, एकमुहि	ลง सुमी, แปลง सुमी เป็น मुहि

ตัวอย่างประโยคภาษาบาลี เอก (หนึ่ง) นับนามนามปุงลิงค์

๑. **เอโก** ปุริโส จตฺตํ คณฺหาติ.

อ.บุรุษ คนหนึ่ง ย่อมถือ ซึ่งร่ม.

๒. **อหํ เอกํ** ปุริสํ จตฺตํ คณฺหนตฺตํ ปสฺสามิ.

อ.เรา ย่อมเห็น ซึ่งบุรุษ คนหนึ่ง ผู้ถืออยู่ ซึ่งร่ม.

๓. **เอเกน** ปุริเสน จตฺตํ คหิยเต.

อ.ร่ม อันบุรุษ คนหนึ่ง ย่อมถือ.

๔. **เสฏฺฐี** **เอกสฺส** ปุริสสฺส จตฺตํ เทติ.

อ.เศรษฐี ย่อมให้ ซึ่งร่ม แก่บุรุษ คนหนึ่ง.

๕. มุณี เอกสุมา ปุริสสุมา ฉตฺตํ ยาจติ.

อ.ผู้รู้ ย่อมขอ ซึ่งร่ม จากบุรุษ คนหนึ่ง.

๖. เอกสุส ปุริสสุส ฉตฺตํ วินสฺสติ.

อ.ร่ม ของบุรุษ คนหนึ่ง ย่อมหายไป.

๗. เอกสุมี ปุริสสุมี มเต, ปุตฺตา โสจนฺติ.

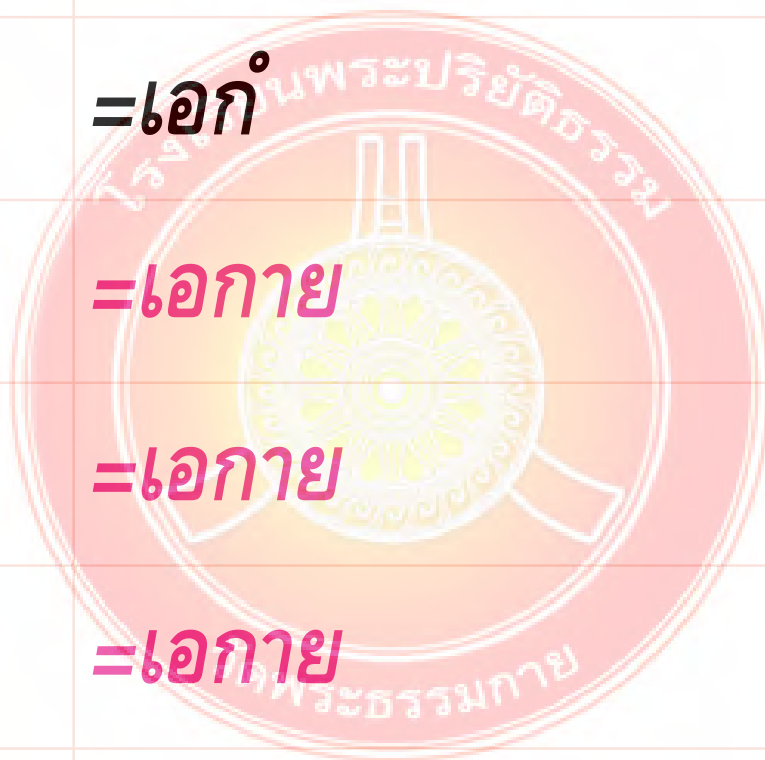
ครันเมื่อบุรุษ คนหนึ่ง ตายแล้ว, อ.บุตร ท. ย่อมเศร้าโศก.

The seal of Wat Phnom Penh is a circular emblem with a red border. Inside the border, the Thai text "โรงเรียนพระปริยัติธรรม" (Mahachulalongkornrajavidyalaya) is written at the top and "วัดพระธรรมกาย" (Wat Phnom Penh) at the bottom. The center of the seal features a golden sunburst design with a central figure.

เอก (๑) ศัพท์ ในอิตถีลิงค์ แจกอย่างนี้

ลำดับ	วิภัตติ	เอกวจนะ
ป.	เอก+ลี	=เอกา
พ.	เอก+อํ	=เอกํ
ต.	เอก+นา	=เอกาย
จตุ.	เอก+ส	=เอกาย
ปญ.	เอก+สุมา	=เอกาย
ฉ.	เอก+ส	=เอกาย
ส.	เอก+สมิ	=เอกาย

วิภัตติ	เอกวจนะ	วิธีการลงวิภัตติ
ป.	เอกา	ลง อา ปัจจัย (เครื่องหมายอิตถีลิงค์) ลง ลี สบ ลี
ฑ.	เอกั	ลง อํ คง อํ รัสสะ อา เป็น อ
ต.	เอกาย	ลง อา ปัจจัย (เครื่องหมายอิตถีลิงค์) แผลง นา เป็น ย
จตุ.	เอกาย	ลง อา ปัจจัย (เครื่องหมายอิตถีลิงค์) แผลง ส เป็น ย
ปญ.	เอกาย	ลง อา ปัจจัย (เครื่องหมายอิตถีลิงค์) แผลง สุมา เป็น ย
ฉ.	เอกาย	ลง อา ปัจจัย (เครื่องหมายอิตถีลิงค์) แผลง ส เป็น ย
ส.	เอกาย	ลง อา ปัจจัย (เครื่องหมายอิตถีลิงค์) แผลง สุมี เป็น ย

ตัวอย่างประโยคภาษาบาลี เอก (หนึ่ง) นับนามนามอดีลิ่งค์

๑. **เอกา** **วฐุ** **สีลํ** **รกฺขติ.**

อ.หญิงสาว คนหนึ่ง ย่อมรักษา ซึ่งศีล.

๒. **มยํ** **เอกํ** **วฐุ** **สีลํ** **รกฺขนฺตี** **ปสุสาม.**

อ.เรา ท. ย่อมเห็น ซึ่งหญิงสาว คนหนึ่ง ผู้รักษาอยู่ ซึ่งศีล.

๓. **เอกาย** **วฐฺยา** **สีลํ** **รกฺขียเต.**

อ.ศีล อันหญิงสาว คนหนึ่ง ย่อมรักษา.

๔. **เถโร** **เอกาย** **วฐฺยา** **สีลํ** **เทติ.**

อ.พระเถระ ย่อมให้ ซึ่งศีล แก่หญิงสาว คนหนึ่ง.

๕. ทลิตุโท **เอกาย** วิทยา ภาตตํ คณฺหนฺติ.

อ.คณฺขีญฺใจ ย่อมรับ ซึ่งข้าวสวย จากหญิงสาว คนหนึ่ง.

๖. **เอกาย** วิทยา ลีลํ ปริสุชฺฌติ.

อ.ศีล ของหญิงสาว คนหนึ่ง ย่อมบริสุทธิ์.

๗. **เอกาย** วิทยํ ลีลํ รกฺขณฺติยํ, ชนา ปลีหนฺติ.

ครันเมื่อหญิงสาว คนหนึ่ง รักษาอยู่ ซึ่งศีล, อ.ชน ท. ย่อมเลื่อมใส.

เอก (๑) คัมภีร์ ไฉนปงสกสิงค์
แจกอย่างนี้

ลำดับ	วิภัตติ	เอกวจนะ
ป.	เอก+ลี	=เอก็
ทุ.	เอก+อํ	=เอกั
ต.	เอก+นา	=เอกเณ
จตุ.	เอก+ส	=เอกสฺส
ปญ.	เอก+สฺมา	=เอกสฺมา, เอกมฺหา
ฉ.	เอก+ส	=เอกสฺส
ส.	เอก+สฺมึ	=เอกสฺมึ, เอกมฺหิ

วิภัตติ	เอกวจนะ	วิธีการลงวิภัตติ
ป.	เอกํ	แปลง ลี เป็น อํ
ทุ.	เอกํ	ลง อํ คง อํ
ต.	เอเคน	แปลง นา เป็น เอน
จตุ.	เอกสุส	ลง สฺ อาคม (แปลง ส เป็น สฺส)
ปญ.	เอกสุมา, เอกมฺหา	ลง สฺมา, แปลง สฺมา เป็น มฺหา
ฉ.	เอกสุส	ลง สฺ อาคม (แปลง ส เป็น สฺส)
ส.	เอกสุมี, เอกมฺหิ	ลง สฺมี. แปลง สฺมี เป็น มฺหิ

ตัวอย่างประโยคภาษาบาลี เอก (หนึ่ง) นับนามนามนปุงสกลิงค์

๑. **เอกํ** **ชมรํ** **อคุคินา** **ฉายติ.**

อ.เรือหนึ่ง **หลังหนึ่ง** **อันไฟ** **ย่อมไหม้.**

๒. **อหํ** **เอกํ** **ชมรํ** **อิคุคินา** **ฉายมานํ** **ปสุสามิ.**

อ.เรา **ย่อมเห็น** **ซึ่งเรือ** **หลังหนึ่ง** **อันไฟ** **ไหม้อยู่.**

๓. **เอเกน** **ชมเรน** **ชียุเต.** (ภาววาจก)

อันเรือ **หลังหนึ่ง** **ย่อมทรุดโทรม.**

๔. **เสฏฺฐิ** **เอกสฺส** **ชมรสฺส** **อตถาย** **ชนํ** **เปเสติ.**

อ.เศรษฐี **ย่อมส่งไป** **ซึ่งทรัพย์** **เพื่อประโยชน์** **แก่เรือ** **หลังหนึ่ง**

๕. ทลิตุโท เอกสุมา ฆรสุม นิกขมตติ.

อ.คนขี้ญู่ใจ ย่อมออกไป จากเรือน หลังหนึ่ง.

๖. เอกสุส ฆรสส จโท อคฺคินา ฌายตติ.

อ.หลังคา ของเรือน หลังหนึ่ง อันไฟ ย่อมไหม้.

๗. เอกสุมี ฆเร อคฺคินา ฌายมานเ, ปติ โสจตติ.

ครั้นเมื่อเรือน หลังหนึ่ง อันไฟ ใหม้อยู่, อ.เจ้าของ ย่อมเศร้าโศก.

